

דף עזר ללימוד הדבר-מלכות • פרשת אחרי מות-קדושים

גאולה - דוקא מתוך הגולה

הענינים החיוביים שבגלות לא יתבטלו, ואין מה לחשוש מהגאולה. לאידך, העבודה להבאת הגאולה צריכה להיות דוקא על ידי התעסקות בעניני הגולה, בעסקים הגשמיים וכל עניני העולם (כמבואר בס"א).

מבנה השיחה:

חלק ראשון. הבהרת המושג גאולה.

השיחה נפתחת בהסבר שבכדי לדעת כיצד להתכונן לגאולה, יש להבין את מהות הגאולה עצמה, לשם כך יש להתבונן במילה 'גאולה' (ס"א).

השאלה הראשונה שעולה מיד היא איך יתכן שהמלה גאולה כוללת בתוכה את תיבת גולה, לכאורה גאולה היא ההיפך הגמור מגלות (ס"ב).

ועל כך בא המענה, מיוסד על דברי הרמב"ם שעולם כמנהגו נוהג, כלומר ש"כל הענינים החיוביים שבגלות ישארו גם הלאה". הגולה לא תבטל, רק יחדור בה האל"ף המבטאת את גילוי אלופו של עולם, והגולה תהפך לגאולה (ס"ג).

[כאן כבר טמונה התשובה לכת הראשונה של הטועים, המפחדים מהגאולה. ועל כך בא המענה שאין מה לפחד, הכל נשאר אתנו. כדלקמן סי"א].

קעת נשאלת שאלה נוספת, והתשובה עליה פנימית ועמוקה יותר:

מדוע המילה גאולה כוללת בתוכה את תיבת גולה. כלומר, מדוע שחרור ועליית הגולה, תיקון העולם, הוא ענין כה עיקרי ומרכזי, עד שזהו כל תוכן השם גאולה. הרי לכאורה יהיו אז ענינים הרבה יותר נעלים מאשר תיקון העולם התחתון שהיה מן הראוי להתמקד בהם ולקרוא לגאולה על שם (ס"ד).

ועל כך בא המענה, מיוסד על דברי אדמו"ר הזקן שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, והנחת רוח של עצמותו ומהותו היא דוקא מכך שהעולם התחתון נהיה מואר. וכמרומו בלשון המשנה בפרקי אבות "הסתכל בשלשה דברים", אל תסתכל רק על עצמך והקב"ה, אלא הסתכל גם על העולם שסביבך, על התחתונים שאתה צריך לעשות מהם דירה לו ית' (ס"ה). וכך גם לעתיד לבוא, הגילוי דלעתיד הוא לא רק ענין שבין הקב"ה לעם ישראל, אלא עיקרו הוא בכדי לפעול בעולם התחתון ולהפוך את הגולה לגאולה, ובכך להשלים את הכוונה של דירה בתחתונים (ס"ו).

[כאן טמונה התשובה לכת השנייה, כיצד יש להתייחס לגאולה, וכיצד יש לפעול על מנת לזרז אותה. כדלקמן סי"א].

לחידוד הענין: הביאור הראשון (בס"ג) מבאר מה יקרה בגאולה, עולם כמנהגו נוהג. הביאור השני והחסידי (ס"ה-1), מבאר נקודות עמוקות יותר, מדוע יהיה כך בגאולה, מהי בעצם הגאולה, שלימות כוונתו של הקב"ה לדירה בתחתונים. ושני הביאורים עולים בקנה אחד, כיון שנתאוה הקב"ה לדירה בתחתונים דוקא, לכן בגאולה עולם כמנהגו נוהג דוקא.

חלק שני. התאריך.

בהמשך השיחה מקשר הרבי מלך המשיח שליט"א רעיון זה – שהנקודה המרכזית של הגאולה הוא דוקא לתקן את העולם, דירה בתחתונים – לזמן בו אנו נמצאים.

רקע לשיחה:

כהמשך ישיר לשיחה הידועה של כ"ח ניסן תש"א – "עשו כל אשר ביכלתכם . . להביא את משיח צדקנו", השיחות שבתקופה שלאחר מכן עוסקות באותו ענין – "הפעולות שצריך כאו"א מישראל לעשות בכדי להביא את הגאולה".

את השיחה הזו הקדיש הרבי מלך המשיח שליט"א להסיר טעויות ועיוותים שיכלו לקרות, כתוצאה מפרשנות לא נכונה של המושג גאולה בכלל, ושל הקריאה "עשו כל אשר ביכלתכם" בפרט.

כת ראשונה של טועים, אלו ששומעים את הדברים שתיכף ומיד מגיע משיח, והם מיד נבהלים, מה יהיה עם כל הרכוש / התכניות / התפקיד / הקשרים / הכבוד. משיח יבוא, יקח אותנו לארץ ואנו נשאיר את כל ההשקעה רבת השנים בגלות [וכפי שאמר אותו יהודי, "משיח הוא כמו גשם, כולם רוצים שיבוא אבל לאחר שירידו את הכביסה"...].

ישנה כת שניה של טועים, הם אינם מפחדים מביאת המשיח, אדרבה הם מוכנים להתמסר ולעשות כל שביכלתם לפעול ביאתו. אך הם מפרשים את הקריאה "עשו כל אשר ביכלתכם" בצורה לא נכונה.

[על דרך רבי יוסף דילריינה שניסה להביא את המשיח ע"י שמות קדושים, על דרך אותו אחד שהציע לרבי לערוך צום עולמי לזירוז הגאולה, או כל אחד שיכול להבין מהקריאה של "עשו כל אשר ביכלתכם" שעליו לעזוב את החנות והמשרד, ולהתמסר להבאת המשיח ע"י לימוד תפלה והפצת המעיינות בלבד].

לאילו כמו לאלו מקדיש הרבי מלך המשיח שליט"א את השיחה, בכדי להבהיר את המושג גאולה ובמילא יעמדו דברים על אמיתתם ויסורו הטעויות.

* * *

עד התגלותו של הבעש"ט היו נפוצים בעם ישראל ה'פרושים', אנשים שראו בעניני העולם רק הפרעה לעבודת ה', ובחרו להתמסר לעבודת ה' תוך פרישות מוחלטת מעניני העולם. מחידושיה העיקריים של תורת החסידות, שאפשר לעבוד את ה' דוקא דרך ועל ידי העיסוק בעניני העולם, הבעש"ט רומם את מעלתם של בעלי עסק העוסקים בעניני עולם על פי תורה ומגלים אלקות בעולם.

שינוי היחס לעיסוק בעניני העולם, הוא תוצאה של שינוי היחס לעולם בכלל. אמנם בחיצוניותו הוא נתפס כמנגד לעבודת ה', אך חסידות מדגישה את המטרה הפנימית לשמה הוא נברא על ידי הקב"ה, להיות לו יתברך דירה בתחתונים. ולכן, אף שמצד אחד יש לברוח ולהתנתק מהענינים השליליים שבו, לאידך גיסא יש להתעסק עם הענינים החיוביים שבו (קליפת נוגה) ולזככם ולהעלותם. עד"ז האירה החסידות את היחס לגוף הגשמי, שאמנם בחיצוניותו הוא מנגד, אך בחובו טמונים משמעותיות אלקיות עמוקות.

בשיחתנו, מבאר הרבי מלך המשיח שליט"א באריכות את יסודות החסידות הנ"ל (בסעיף ה'), ועל פי זה ממשיך ומבאר את היחס למושגים גולה וגאולה. במבט חיצוני, הגולה היא מציאות שלילית בלבד, והגאולה היא הבריחה וההתנתקות מהגולה. אך במבט פנימי – בגולה יש מטרה אלקית, והגאולה מטרתה המשכת אלקות בגולה דוקא (כמבואר בס"ו). ומכך המסקנה הכפולה:

ענינו של ספירת העומר בכלל הוא "יושפע שפע רב בכל העולמות", דירה בתחתונים. ויום זה בפרט, מלכות שבנצח – נצחוננו של מלך המשיח בגאולה האמיתית (ס"ז). גם בפרשת השבוע מבואר שקדושת הכהונה קשורה דוקא לאנשים הנמצאים בעולם הגשמי, ובמושגים גשמיים של כבוד תפארת ועושר (ס"ח), וכל יהודי יכול להגיע לכך, שבהיותו בעולם הגשמי יהיה בדרגת קדש קדשים (ס"ט). וכמרומו גם בשמו של בעל היארצייט די"ג אייר – ר' ישראל ארי' לייב, שהשם ישראל מורה על "שרית עם אלקים ואנשים ותוכל", המלחמה והבירור של כחות הטבע ואומות העולם (ס"א).

חלק שלישי. הוראות ומסקנות.

בסיום השיחה הרבי מלך המשיח שליט"א מורה את הנבוכים ומיישר הדעות. את החוששים מרגיע שאין מה לפחד מהגאולה, ואת המוכנים לפעולה מדריך כיצד אין להביא משיח וכיצד, דזהו דוקא על ידי העבודה בעולם, החדרת האל"ף בגולה, קיום המצוות בגשמיות דוקא, הפצת המעיינות במקומות הרחוקים דוקא, ועד להפצת שבע מצוות בין העמים (ס"א).

לאחר מכן מוסיף לדבר על אומות העולם שכבר מתכוננים גם הם לגאולה, כפי שרואים זאת בכך שהם מסייעים לבני ישראל (ס"ב) וכן האומות מסייעים לאומות נוספות (ס"ג).

מעורר שוב על לימוד עניני גאולה ומשיח, ומבטיח גילוי הקץ וגילוי משיח צדקנו (ס"ד).

מושגים בשיחה:

אלופו של עולם (ס"ב). אלוף בלשון הקודש משמעותו ראש ומנהיג. אלופו של עולם – מנהיג העולם.

התכלית לשמה הדבר נברא. העלם והסתר. שעבוד לדרכי הטבע. (ס"ג). לדוגמה: התכלית לשמה נברא המושג בית עסק, היא כדי שיהודי יזדקק לצאת מבית המדרש ולפגוש ברחוב אנשים הזקוקים למילה של תורה וחסידות, זוהי מציאותו האמיתית והפנימית של העסק, ואז העסק משמש גם כלי לברכת ה' דרכו נשלחת הפרנסה לבעל העסק.

כאשר בעל העסק חדור בהכרה נכונה זו, אין אצלו מחשבה לעבוד בצורה לא כשרה. וכן כאשר נפתח מולו עסק מתחרה אין הוא מודאג, כיון שהוא מאמין שלברכת ה' אין הגבלות. אלא הוא משתדל ככל יכלתו לנצל את העסק להפיץ דרכו יהדות, וכך לגלות את כבודו של הקב"ה בעולם.

אך כאשר בעל העסק חושב שהעסק הוא מקור פרנסתו ובו הוא תלוי, זהו "העלם והסתר המכסה על מציאותו האמיתית והפנימית". לפי מחשבה זו, הוא יכול לחשוב שעבודה בשבת תגרום לו להרוויח יותר כסף, ועל דרך זה כאשר יפתח מולו עסק מתחרה הוא יחשוב שהעסק שלו יפגע מכך, זהו "השעבוד לדרכי הטבע המשתלשל מזה".

שתי דרגות בעליית הנשמה. שתי דרגות בעליית הגולה (ס"ה-ו). בחסידות מבוארת המעלה בירידת הנשמה למטה, שדוקא על ידי הירידה מתגלה תוקף ההתקשרות של הנשמה עם הקב"ה, שלמרות כל הנסיונות היא נשארת קשורה אליו. לפי הסבר זה העליה היא יחסית בלבד, יחסית לדרגה שהייתה בה לפני ירידתה. כמו כן לפי הסבר זה הגוף והעולם הם מציאות שלילית, שעל ידי ההתגברות עליהם מגיעה הנשמה לעלייתה שלה, לכן עליה זו היא דוקא בהיותה בגן עדן לאחר שנפרדת מהגוף.

במקומות אחרים בחסידות מוסבר ענין עמוק יותר. על ידי ירידת הנשמה לגוף ולעולם נשלמת הכוונה של עצמותו ומהותו ית' שנתאוה לדירה בתחתונים, וכך הנשמה מתקשרת עם עצמות ומהות עצמו. כמו אדם פשוט הממלא את רצון המלך, ועל ידי זה מתקשר עם המלך עצמו. לפי הסבר זה הנשמה שירדת לגוף מגיעה לדרגה הגבוהה ביותר שיכולה להיות, התקשרות עם עצמות ומהות. כמו כן לפי הסבר זה הגוף אינו מציאות שלילית המעלימה, אלא אדרבה, בזכותו הנשמה מתקשרת עם עצמות ומהות, קשר שלא היה לה מצד עצמה. לכן עליה זו היא דוקא בתחיית המתים, דוקא כאשר הנשמה עם הגוף יחד (שתי דרגות אלו מבוארות בשיחה בקיצור בסעיף ה (קטע המתחיל "עד שהעליו"), ובאריכות במאמרים שצוינו בהע' 48).

על דרך זה מובן גם היחס בין הגולה והגאולה. אפשר להתייחס לגולה כירידה צורך עליה, אמצעי בכדי להגיע לגאולה, והמטרה היא לברוח ולהתנתק מהגלות. אך כאן מבואר ענין הרבה יותר עמוק, שע"י הגולה דוקא נשלמת הכוונה של דירה בתחתונים, והמטרה היא לגלות את אלופו של עולם בגלות דוקא. כנ"ל בנוגע לנשמה והגוף (כמבואר בקיצור בסיומו של סעיף ו).

יואש (ס"ט). עתליה בת אחאב מלך ישראל, היתה אמו של אחזיה מלך יהודה. לאחר מות אחזיה נטלה עתליה המרשעת את הממלכה, ובכדי למנוע ערעור על שלטונה הורתה להשמיד את כל בית דוד, כולל בניה ונכדיה. יהושבע (אחות אחזיה ואשת יהוידע הכהן הגדול) הצליחה למלט את יואש בן אחזיה ולהחביאו במקום הסודי ביותר, עליית קדש הקדשים. כעבור שש שנים כשהיה יואש בגיל שבע, הכתיר אותו יהוידע הכהן הגדול למלך והרג את עתליה, והשיב את המלוכה לבית דוד.

לשבת יצרה (ס"ג). "לא תוהו בראה, לשבת יצרה". הקב"ה לא ברא את העולם לתוהו, אלא יצר אותו שיהיה מיושב. מפסוק זה נלמד החיוב על אומות העולם להשתדל ביישובו של עולם.

עדזשוקיישען פרעזידענט (ס"א). = (בהברה ישראלית, אַג'ז'קיישן פּרֶזִידֶנט) נשיא החינוך.

פינה נדחת בעולם (ס"ג). באותה תקופה מצא הרי"י גוטניק – בברכת אד"ש מה"מ – את המכרות שלו באוסטרליה. תכניתו היתה להקים גמ"ח עולמי להכנסת כלה.

לבא לפומא לא גליא (ס"ד). = הלב לפה לא מגלה. בגמרא נאמר שקץ הגאולה הוא סתום ונעלם, וכביכול הקב"ה עצמו לא גילה מלבו לפיו.

לחביבותא דמלתא:

בסיום השיחה (הערה 126) רומז לכך שהתגלות משיח היא בשנת הצדי"ק שלו. כידוע שנת הצדי"ק החלה ב"א ניסן תנש"א. וראה שיחת ש"פ נשא תנש"א, שמאז "חודש ניסן חודש הגאולה עומדים כבר בשעה שמלך המשיח בא". והדברים מפליאים.

נערך - בדרך אפשר - על ידי מערכת
הערות התמימים ואנ"ש בית משיח-770
מופץ על ידי איגוד תלמידי הישיבות 770